

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

**СЕКТОР ОСИГУРАЊА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај за треће тромесечје 2020. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за (ре)осигурање.....	4
Остали учесници на тржишту	5
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура.....	7
Билансна сума.....	7
Структура активе.....	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања.....	10
2.1. Адекватност капитала.....	10
2.2. Квалитет имовине	11
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност.....	12
2.5. Ликвидност	13
3. Аутоодговорност	13
4. Закључак	14

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
T1	прво тромесечје у години – период од 1. 1. до 31. 3.
T2	друго тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 6.
T3	треће тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 9.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

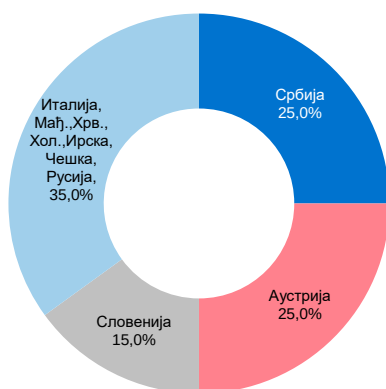
Друштва за (ре)осигурање

На крају ТЗ 2020. године, у Републици Србији пословало је 20 друштава за (ре)осигурање, што је исти број као на крају ТЗ 2019. Искључиво пословима осигурања бави се 16 друштава, а пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем бави се четири друштва, док искључиво неживотним осигурањем, односно и животним и неживотним осигурањем по шест друштава.

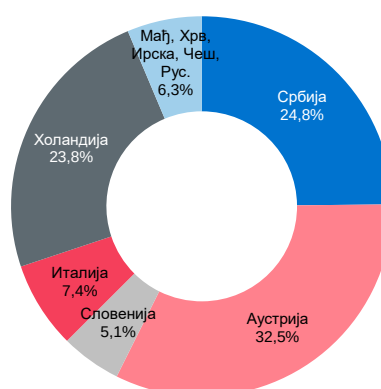
Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштава, на крају ТЗ 2020. године њих 15 је у већинском страном власништву.

Друштва у страном власништву бележе преовлађујуће учешће на крају ТЗ 2020. године у: премији животних осигурања са 88,3%, премији неживотних осигурања са 62,0%, укупној имовини са 75,2%, као и у броју запослених са 66,9%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у ТЗ 2020)

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у ТЗ 2020)

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за (ре)осигурање дужна да достављају Народној банци Србије.

Остали учесници на тржишту

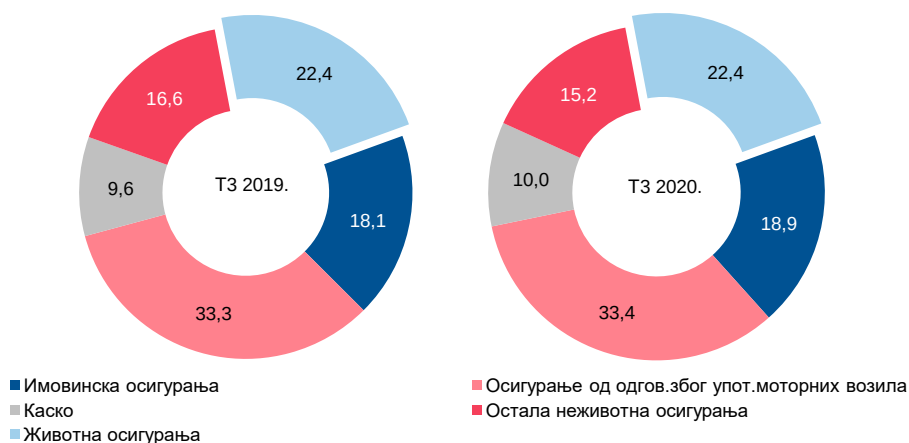
Поред друштава за (ре)осигурање, на тржишту послује и: 17 банака, шест давалаца финансијског лизинга и јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 101 правно лице (друштва за посредовање у осигурању и друштва за заступање у осигурању), 76 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника) и 4.209 активних овлашћених лица за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфела осигурања

Укупна премија у ТЗ 2020. године износила је 80,7 млрд динара (687 млн евра или 806 млн долара),² што је за 2,2% више него у истом периоду претходне године.

Структура премије остала је непромењена у односу на исти период претходне године, услед готово једнаког раста премије неживотних и премије животних осигурања,³ тако да је учешће неживотних осигурања износило 77,6%, а учешће животних осигурања – 22,4%.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања
(у ТЗ 2019. и ТЗ 2020. у %)

Извор: Народна банка Србије.

² Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембра 2020. године.

³ Након ТЗ 2017. године, кад је започето успоравање кретања премије животних осигурања, већи номинални раст од раста премије неживотних осигурања, премија животних осигурања бележи само у ТЗ 2018. године, Т1 2019. године и Т1 2020. године.

Посматрано према врстама осигурања, структура премије у ТЗ 2020. године слична је структури у истом периоду 2019. године, уз највеће учешће осигурања од одговорности због употребе моторних возила у укупној премији од 33,4%. Затим следе животна осигурања са 22,4%, имовинска осигурања са 18,9% и осигурање моторних возила – каско са 10,0%.

Премија неживотних осигурања у ТЗ 2020. године порасла је за 2,2% у односу на исти период 2019. године. Премија имовинских осигурања порасла је за 7,1%, премија осигурања моторних возила – каско – 6,4%, а премија добровољног здравственог осигурања – 19,5%. Премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила, након краткотрајног пада у Т1 2020. године, као последице пандемије вируса корона, и опоравка у Т2 2020. године, наставља с растом од 2,5% у ТЗ 2020. године.

Наведени раст премије добровољног здравственог осигурања прати и раст учешћа премије ове врсте осигурања, са 4,7% у ТЗ 2019. године на 5,4% у ТЗ 2020. године. При томе, више од четири петине тржишта покривају четири друштва за осигурање.

Осигурање од последица незгоде, које обухвата, између осталих, и обавезна осигурања као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду и од професионалних обољења, у ТЗ 2020. године, уз пад од 8,0%, бележи учешће од свега 2,6%.

У ТЗ 2020. године, у поређењу са ТЗ 2019. године, није промењен редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано како према висини укупне премије, тако и премије неживотних осигурања и премије животних осигурања, која у наведеним премијама свих друштава за осигурање учествују са 78,0%, 79,7% и 82,9%, респективно.

Концентрација на тржишту, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за (ре)осигурање, јесте умерена и на крају ТЗ 2020. године износила је 1.312.⁴

⁴ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање
(у млн динара, у %)

	30.09.2019.			30.09.2020.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	20431	25,9	1	21857	27,1	1	-
Ђенерали	17125	21,7	2	16178	20,0	2	-
ДДОР	9525	12,1	3	9848	12,2	3	-
Винер	9009	11,4	4	9543	11,8	4	-
Триглав	5070	6,4	5	5533	6,9	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	18613	30,4	1	19746	31,5	1	-
Ђенерали	11530	18,8	2	11130	17,8	2	-
ДДОР	8113	13,2	3	8351	13,3	3	-
Винер	5590	9,1	4	5715	9,1	4	-
Триглав	4701	7,7	5	4987	8,0	5	-
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	5594	31,6	1	5048	27,9	1	-
Винер	3419	19,3	2	3828	21,2	2	-
Граве	2479	14,0	3	2504	13,8	3	-
Дунав	1819	10,3	4	2112	11,7	4	-
ДДОР	1413	8,0	5	1497	8,3	5	-

Извор: Народна банка Србије.

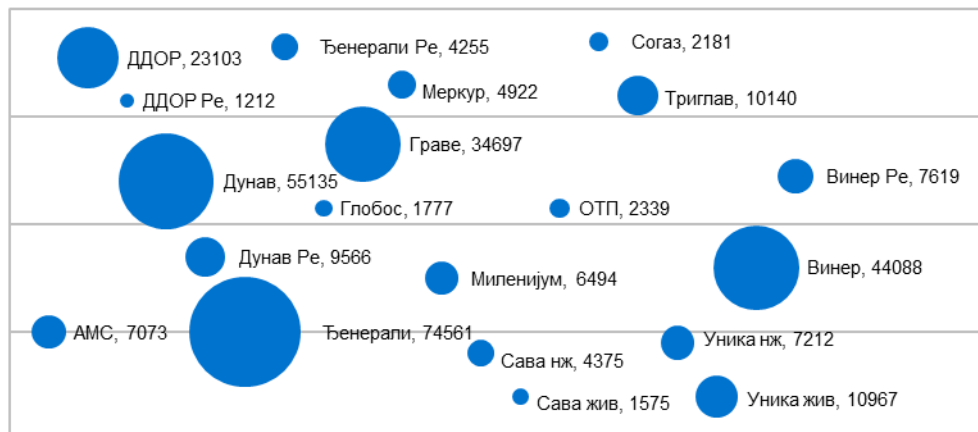
1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за (ре)осигурање повећана је на крају ТЗ 2020. године на 313,3 млрд динара (2.664 млн евра или 3.128 млн долара),⁵ и то за 7,0% у односу на крај ТЗ претходне године.

⁵ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембра 2020. године.

Графикон 1.3.1. Билансне суме друштава за (ре)осигурање
(на дан 30. 9. 2020, у млн динара)

Извор: Народна банка Србије.

Посматрано према висини билансне суме, у ТЗ 2020. године није промењен редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 79,7%.

Табела 1.3. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме
(у млн динара, у %)

	30. 9. 2019.			30. 9. 2020.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Ђенерали	73392	27.2	1	74561	25.7	1	-
Дунав	47571	17.6	2	55135	19.0	2	-
Винер	40653	15.0	3	44088	15.2	3	-
Граве	30654	11.3	4	34697	11.9	4	-
ДДОР	21178	7.8	5	23103	7.9	5	-

Извор: Народна банка Србије.

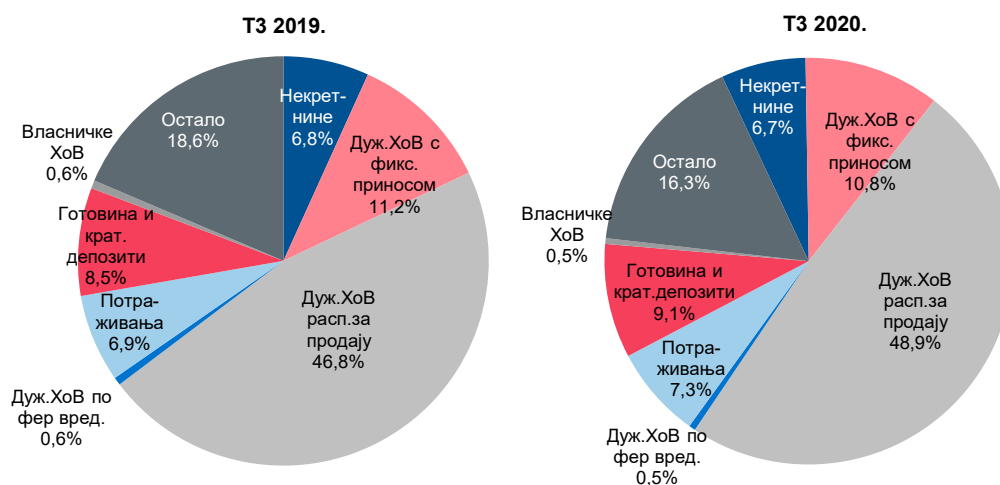
Структура активе

У структури активе друштава за (ре)осигурање, са стањем на дан 30. септембра 2020. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности расположиве за продају (48,9%), с фиксним приносом (10,8%) и које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха (0,5%). Иза њих су следили: готовина и краткорочни депозити (9,1%),

потраживања и техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (по 7,3%), некретнине, постројења и опрема (6,7%), и остало⁶.

У поређењу са стањем на исти дан претходне године, може се закључити да дужничке хартије од вредности повећавају претежно учешће у Т3 2020. године на 60,2%, док техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (као део категорије *Остало* у Графикону 1.3.2) смањују своје учешће,⁷ као резултат решавања имовинске штете у Т1 2020. године у пуном износу, а која је резервисана на крају 2018. године.

Графикон 1.3.2. Структура активе
(на дан 30.09.2019. и 30.09.2020.)

Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве

У структури пасиве друштава за (ре)осигурање, на крају Т3 2020. године техничке резерве исказују учешће од 69,0%, а капитал 21,6%.

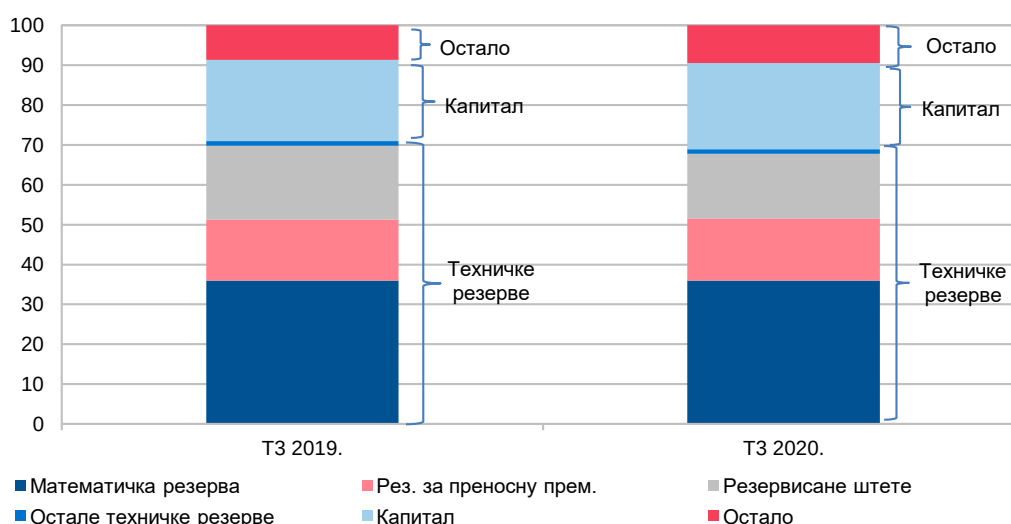
Капитал у износу од 65,2 млрд динара бележи раст у односу на крај Т3 претходне године по стопи од 12,8%. Техничке резерве у износу од 208,4 млрд динара, након дугогодишњег континуираног раста, прекинутог на крају Т1 2020. године и Т2 2020. године услед решавања велике имовинске штете изазване у

⁶ *Остало* у Графикону 1.3.2. обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких хартија од вредности с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале хартије од вредности у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додату вредност, АВР и техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара.

⁷ Пад учешћа са 9,5% у Т3 2019. године на 7,3% у Т3 2020. године.

септембру 2018. године, поново бележе раст на крају Т3 2020. године за 3,6%. Математичка резерва задржава најзначајније учешће у техничким резервама, са стопом раста од 6,8% у Т3 2020. године у односу на исти период претходне године.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

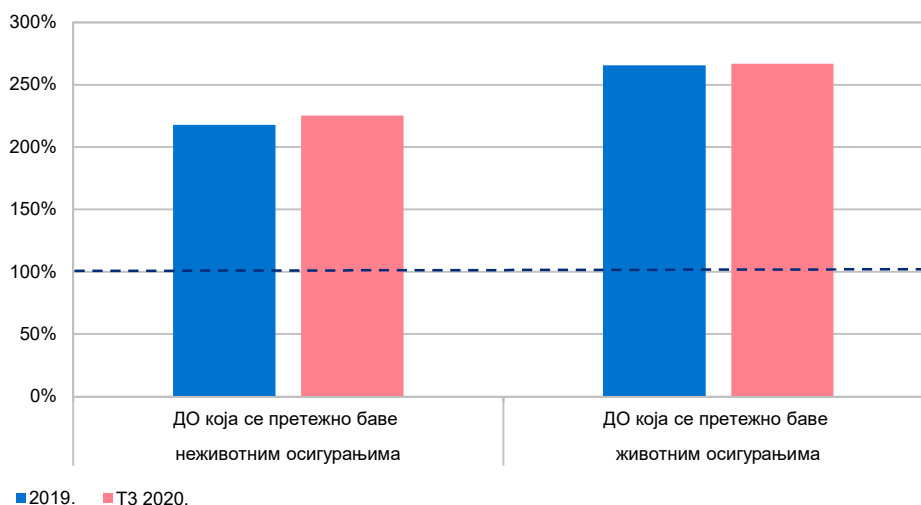
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за (ре)осигурање у великој мери зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе из осигурања, а пре свега од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности друштва за (ре)осигурање на дан 30. јуна 2020. године у Републици Србији износила је 46,4 млрд динара, а захтевана маргина солвентности – 19,4 млрд динара. Код друштава која се претежно баве *неживотним осигурањима*, **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 225,3%, а код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* – 266,9%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе**, на крају Т3 2020. године је на задовољавајућем нивоу и износи 16,4%, док је на крају 2019. године износио 16,7%. На промену вредности овог показатеља утицао је мањи раст наведених облика активе од раста саме активе.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ је благо смањен, са 6,1% на крају 2019. године на 5,6% на крају Т3 2020. године.

2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

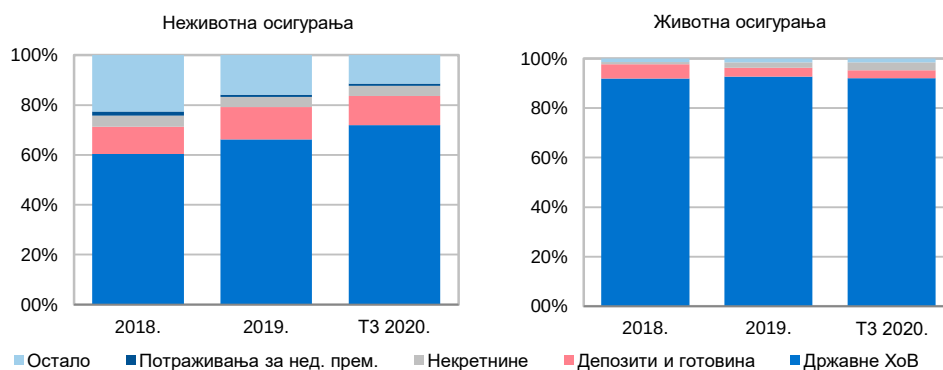
Да би се заштитили интереси осигураника и трећих оштећених лица и благовремено исплатила штета, није довољно само да се формира адекватан ниво техничких резерви већ и да се средства техничких резерви уложе на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности како би се створили услови за измирење преузетих обавеза из осигурања у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира водећи рачуна о профилу

ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, као и у *друштвима за реосигурање*, у ТЗ 2020. године остварено је инвестирање пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине.

Посматрано укупно у Републици Србији за сва друштва за осигурање, средства техничких резерви *неживотних осигурања* у ТЗ 2020. године највећим делом била су уложена у државне хартије од вредности – 72,0%, а затим у депозите код банака и готовину – 11,7%, техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара – 9,8% и некретнине – 4,1%, док су потраживања за недоспеле премије бележила учешће од 0,9%. Посматрано у односу на крај претходне године, повећано је учешће државних хартија од вредности, док је смањено учешће техничких резерви на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (део категорије *Остало* у Графикону 2.3)⁸ и депозита и готовине.

Графикон 2.3. Структура инвестирања средстава техничких резерви

У структури инвестирања средстава техничких резерви *животних осигурања*, најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 92,0%, док улагање у депозите код банака и готовину, као и у некретнине, износи свега 3,3% и 3,2%, респективно.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају према меродавној премији у

⁸ Као резултат решавања горе поменуте велике имовинске штете.

самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже пре свега тржишним ризицима и ризику неиспуњења обавеза друге уговорне стране. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима неживотних осигурања, вредност комбинованог рација у самопридржају смањена је са 83,5% у ТЗ 2019. године на 79,4% у ТЗ 2020. године. На повољно кретање овог рација утицали су раст меродавне премије у самопридржају и пад меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рочности, као и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне aktive и обавеза⁹ на нивоу свих друштава за (ре)осигурање, који је у ТЗ 2020. године износио 157,7%, говори у прилог довољности ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима (осигурање од аутоодговорности) на крају ТЗ 2020. године се бавило 11 друштава за осигурање, што је за једно друштво више него у истом периоду претходне године.¹⁰

Премија осигурања од аутоодговорности у ТЗ 2020. године већа је за 2,4% него у истом период претходне године, што говори у прилог наставка опоравка овог сегмента тржишта осигурања од последица вируса корона. Међутим, с

⁹ Ликвидна актива, у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

¹⁰ Једно друштво за неживотно осигурање је у новембру 2019. године отпочело са продајом осигурања од аутоодговорности.

обзиром на неизвесно трајање и ток пандемије, њени ефекти могли би се очекивати и убудуће.

Концентрација портфеља у овом сегменту благо је смањена, будући да су у ТЗ 2020. године три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривала 63,0% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 66,8% тржишта.

4. Закључак

Ако се показатељи за ТЗ 2020. године упореде с показатељима из истог периода 2019. године, издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- На тржишту Републике Србије пословало је 20 друштава за (ре)осигурање, што је исти број као на крају ТЗ 2019, уз повећање броја запослених на 11.194, по стопи од 2,1%;
- Билансна сума сектора осигурања порасла је за 7,0% и износи 313,3 млрд динара;
- Капитал је порастао за 12,8% и износи 65,2 млрд динара;
- Техничке резерве су повећане за 3,6% и износе 208,4 млрд динара, уз остварење инвестирања пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине;
- Укупна премија је повећана за 2,2% и износи 80,7 млрд динара;
- Учешће неживотних осигурања од 77,6% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања порасла је за 2,2%, при чему имовинска осигурања, осигурања моторних возила – каско и добровољно здравствено осигурање бележе раст, као и осигурање од одговорности због употребе моторних возила, које након пада у Т1 2020. године, као последице пандемије вируса корона, и опоравка у Т2 2020. године, наставља с растом у ТЗ 2020. године;
- Животна осигурања задржавају непромењено учешће у укупној премији са 22,4%, услед номиналног раста од 2,1%, готово једнаког расту премије неживотних осигурања.

Постојећим прописима којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији створени су предуслови за значајан корак ка даљој конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у Европској унији.

Значајне промене регулаторног оквира у области надзора делатности осигурања тек се очекују с пуним усклађивањем прописа с *Директивом о дистрибуцији осигурања* и с применом *Солвентности II*.

Директива о дистрибуцији осигурања доноси решења којима се ближе утврђује надзор и управљање производима осигурања како би се обезбедило да ти производи одговарају стварним потребама корисника. Поред тога, ова директива прописује начин информисања корисника и дистрибуције производа осигурања, чиме се унапређује ниво заштите права и интереса корисника услуге осигурања.

Ефективан режим солвентности који се заснива на изложености ризицима у складу је с развојем у другим деловима финансијског сектора, нарочито банкарским. С тим у вези, ради даљег унапређења регулативе пруденцијалног надзора, у предстојећем периоду планира се даље усклађивање с директивом *Солвентност II*, која ће променити начин квантификације нивоа ризика којима је друштво за (ре)осигурање изложено у свом пословању, а самим тим и начин управљања овим ризицима. Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на примени *Солвентности II* – анализа усклађености регулативе, спровођењем активности у оквиру друге фазе – процена ефеката имплементације, као и преласком на усклађивање регулаторног оквира, најкасније до приступања Републике Србије Европској унији, као треће фазе, унапредиће се способност сектора осигурања да одговори на изазове у будућности, а с циљем обезбеђења дугорочне стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања.

У условима када се читав свет суочава с последицама изазваних пандемијом вируса корона (између осталих – нагли пад економске активности и раст незапослености), улога сектора осигурања у пружању заштите грађанима, односно осигураницима и обезбеђење континуитета пружања услуге осигурања, још више добија на значају. У том смислу, од увођења ванредног стања, Народна банка Србије је предузела низ мера за спречавање, смањење и отклањање негативних ефеката изазваних пандемијом вируса корона како би се обезбедили права и интереси корисника услуга осигурања и очувала стабилност пословања свих професионалних учесника на тржишту осигурања, односно обезбедио континуитет надзорне функције, што ће наставити да и даље чини.